

AJUNTAMENT DE L'ESQUIROL

Projecte bàsic i executiu

Reforma del campanar de l'església de Sant Martí Sescorts

DOCUMENT D'INFORMACIÓ BÀSICA

Redacció: Xavier Claparols Llach, arquitecte

Novembre 2021

S E R V E I D E P A T R I M O N I A R Q U I T E C T Ò N I C L O C A L

**Diputació
Barcelona**

Àrea d'Infraestructures
i Espais Naturals

1. Introducció i objecte del treball

L'Església de Sant Martí es troba situada al petit nucli urbà de Sant Martí Sescorts, terme municipal de l'Esquirol.

El temple, amb origen al segle XI, és l'edifici més important del poble, tant des del punt de vista històric com arquitectònic, i constitueix una peça molt valuosa de l'època romànica, per les seves grans dimensions i pels aspectes constructiu i formal.

L'església és inclosa en Catàleg de bens d'interès arquitectònic de la normativa urbanística del municipi, on hi figura com a Bé Cultural d'Interès Local (BCIL).

L'edifici actual és el resultat de successives actuacions sobre l'església romànica, amb ampliacions annexes de diferents estils i reformes de millora i/o consolidació realitzades, a vegades, amb criteris poc adequats que han desvirtuat la seva imatge.

Per tal de recuperar aquest monument, evitar la seva degradació, i potenciar-lo com a bé cultural i històric, l'any 2018 atenent la sol·licitud de l'Ajuntament de L'Esquirol, el Servei de Patrimoni Arquitectònic Local, va redactar el document d'Estudi Previ de Projecte, entès com a primer pas del procés projectual que definia a nivell d'estudi previ, les futures actuacions per a la restauració i conservació del conjunt de Sant Martí Sescorts i el seu entorn. En aquest document es defineix que una de les actuacions prioritàries és la restauració del campanar.

Amb la voluntat de continuar amb les actuacions iniciades, l'Ajuntament de l'Esquirol, a través del Catàleg de Serveis de la Xarxa de Govern Locals 2020, programa de gestió del patrimoni arquitectònic municipal, va sol·licitar un recurs de redacció del present projecte bàsic i executiu de reforma del campanar de l'església de Sant Martí Sescorts.

Façana principal del conjunt

2. Dades bàsiques

Denominació:	Campanar de l'Església de Sant Martí Sescorts
Localització:	C/ de l'Església s/n, Sant Martí Sescorts
Municipi, comarca:	08569 L'Esquirol, Osona
Propietat:	Bisbat de Vic. Conveni d'ús amb l'Ajuntament de l'Esquirol
Tipologia:	Torre del campanar de base quadrada.
Època:	S.XI / XII
Estil:	Origen romànic amb transformacions d'època barroca
Ús original i actual:	Culte religiós
Altres usos església:	Culturals: cicles de concerts de música clàssica
Nombre de plantes:	Campanar: Planta baixa i 3 nivells intermitjos
Alçada total:	24 m
Estat de conservació:	Regular
Protecció:	BCIL (Catàleg de béns a protegir POUM Ap def 2008)
Inventari del Patrimoni:	IPA: 22705

Vista del conjunt urbà de Sant Martí Sescorts, amb l'església com a nucli de referència de l'entorn.

Vista façana nord i oest del campanar.

Vista des de la planta superior del campanar.

Façana est del campanar amb els dos nivells de finestres inferiors tapiades i imatge el campanar il·luminat a la nit

3. Aproximació històrica

El conjunt actual de l'església de Sant Martí Sescorts és el resultat de diverses actuacions, addicions i modificacions dutes a terme al llarg dels anys.

De manera sintètica, en el conjunt de l'església s'hi poden identificar les següents fases constructives:

1. **s.XI.** Origen del temple a l'any 1068, amb una planta de creu, absis central de planta semicircular amb quatre fornicules, i dues absidioles laterals.
2. **s.XII.** Construcció d'un campanar romànic de menys de 20 m d'altura amb obertures amb arc de mig punt, individuals en un primer nivell, i geminades a la part superior.
3. **s.XVI.** Al 1561 s'obra un nou portal a la façana oest de l'església.
4. **s.XVI-s.XVII.** Reconstrucció de la coberta amb una teulada sobreelevada. Construcció d'un nou tram de campanar sobre l'existent, assolint l'altura actual de 23 metres. Es tapien la major part d'obertures romàniques i es resituen les campanes al pis superior.
5. **s.XVIII.** Al 1779 es crea un fossat al llarg de la façana nord i oest. Al 1771 es construeix la sagristia en un nou volum adossat en el punt on hi havia l'absidiola de migdia. I és en aquest moment quant es creu que s'amplia el temple amb la construcció d'una capella lateral simètrica al campanar.
6. **s.XIX.** Construcció d'un cobert de planta baixa adossat al costat sud-oest del temple, així com també un cos adossat a la façana est de la sagristia on s'ubica un rentamans.
7. **s.XX (1a meitat).** Al 1936 hi ha un incendi que crema l'interior de l'església comportant la desaparició dels cor. Al 1942 es realitzen reformes interiors. Es condiciona i s'amplia el volum annex a l'església com a rectoria. Al 1948 es realitza el revestiment interior de la nau.
8. **S.XX (2a meitat).** Al 1992 es reforça la volta de la nau amb perfils d'acer laminats.

Cronologia del conjunt representada sobre la planta i l'alçat principal

Cronologia del campanar representada alçats

La capçalera i la façana de migdia de l'església. Fons: Narcís Ricart i Baguer. Arxiu SPAL – Diputació de Barcelona

4. Breu descripció de l'element i estat de conservació

Descripció general de l'edifici

El conjunt monumental de Sant Martí Sescorts el conformen l'església, la rectoria adossada al costat de migdia, i el cementiri situat al costat nord.

Caracteritzant l'edifici de l'església, i a la part de tramuntana, adossat a l'angle nord-est del creuer, s'erigeix el campanar, d'uns 23 m d'alçada.

El campanar, d'estil romànic amb elements barrocs, presenta una planta quadrada irregular amb parets de pedra travada amb morter de calç i culminat per una coberta inclinada a quatre vessants acabada amb teula ceràmica corba.

Les façanes es desenvolupen en tres nivells d'obertures, a més de la planta baixa a la que obra la porta d'entrada des de l'interior de la nau central de l'església.

El primer nivell té una finestra amb arc de mig punt a cada costat, dues de les quals estan tapiades. Al segon nivell, les finestres actualment tapiades totes elles, són geminades estretes i altes; i el darrer pis, que ja no pertany a la construcció romànica, presenta una finestra amb arc de mig punt a les façanes sud, i nord, i dues a les façanes est i oest.

Els tres nivells d'obertures responen a l'existència de tres sostres interiors; el primer situat sobre una volta de canó, i els dos restants formats per estructura de fusta.

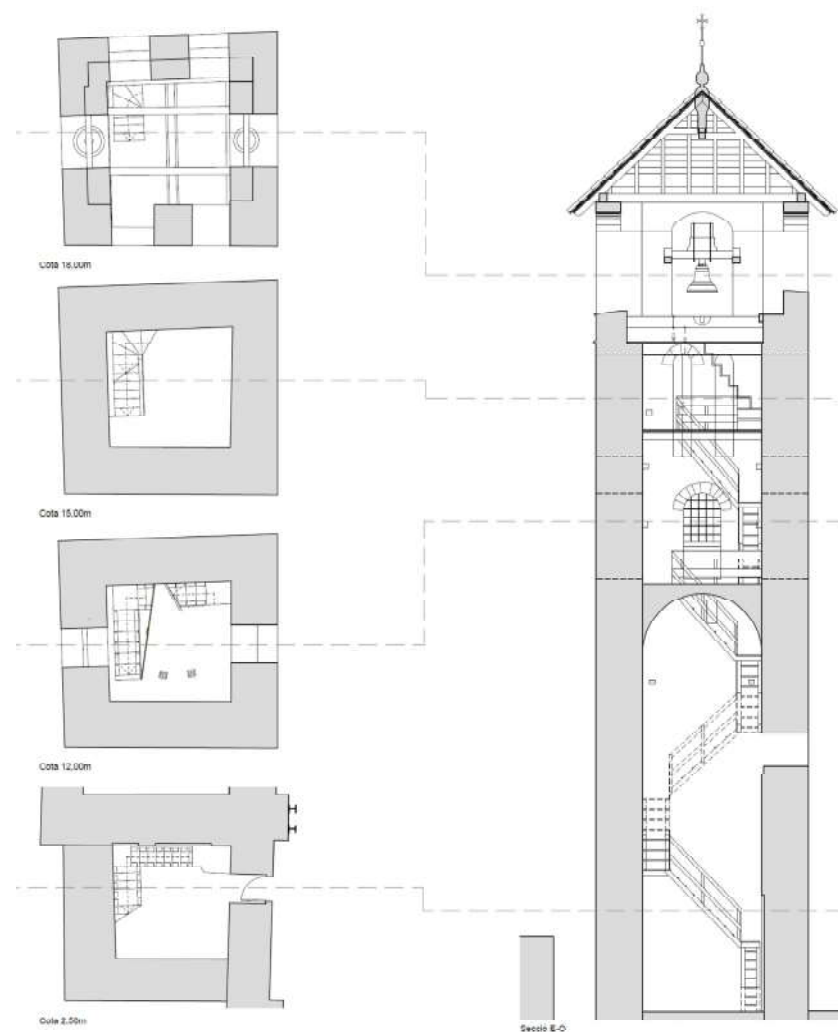
L'accés a les diferents plantes del campanar es realitza a través d'una escala de fusta que ressegueix interiorment les façanes.

A la cara interior, destaca un fris d'arcuacions llombardes que tenen continuïtat també fora del campanar, a la façana nord de l'església.

L'aparell dels murs, tant del campanar com de l'església, és fet amb pedres de mida mitjana carejades, disposades regularment fent filades i lleugerament revestides per un arrebossat molt degradat.

Representació volumètrica seccionada del campanar

Plantes i secció del campanar estat inicial

Estat de conservació

En general el campanar es troba en un estat de conservació regular i necessita d'algunes intervencions aïllades per a fer possible la utilització amb seguretat de l'element i altres generals per assegurar la pervivència del monument en bones condicions. Dins el conjunt de l'església, el campanar és l'element que presenta pitjor estat de conservació.

Les principals patologies i mancances de l'estat actual són:

Coberta

- Teules despreses i/o trencades.
- Humitats i peces malmeses de l'empostissat de fusta suport de les llatges i les teules.
- Situació regular de l'aiguafons entorn del campanar amb l'església, i en el minvell de la teulada.

Estructura i façanes (paraments de pedra)

- Esquerdes estructurals i constructives, especialment als costats nord i oest.
- Pèrdua del morter de revestiment o dels junts, molt irregular en funció de la zona.
- Esquerda a la volta
- Presència d'humitats a les bases de les façanes.
- Mal estat general del l'escala del campanar que suposa un risc pels usuaris: provisionalitat dels elements com les baranes poc estables i diferents elements trencats o desapareguts

Obertures i elements singulars

- Diferents obertures tapiades
- Peces de brancals, llindes i ampits erosionades, trencades o desaparegudes.
- Dovelles de les obertures geminades desaparegudes per l'encastament d'elements estructurals.

Paviments

- Estat general correcte per bé que actualment han quedat coberts d'excrements de coloms que n'acceleren l'envel·liment.

Elements de fusteria i proteccions interiors

- La porta d'accés presenta diferents reformes, canvis de serralleria, i reforços al panell central.

Instal·lacions

- Instal·lacions vistes, grapades a façana i amb làmpades provisionals i poc endreçades.

Imatges de la coberta de la vessant oest

Detall estructura de la coberta i taulers

Detalls de les façanes deteriorades i amb presència d'esquerdes

Vista inferior de la volta de canó

Vista parament interior amb obertura tapiada

Detalls de l'escala

Detall del pas de les instal·lacions vistes

5. Proposta d'actuacions

Descripció de la proposta

Les solucions adoptades van dirigides principalment a consolidar el campanar per tal de poder fer-ne ús amb seguretat i garanties, però també es proposa una restauració que posi en valor aspectes històrics, arquitectònics i artístics del monument.

A grans trets l'estudi històric-constructiu de l'edifici distingeix dues parts molt diferenciades, el cos originari del s.XII, amb obertures a les quatre façanes; i la remunta realitzada al s.XVII. Es proposa recuperar la fesomia de les dues etapes constructives, recuperant les obertures originals de cada moment i accentuar el potencial de l'edifici com a punt privilegiat per a la observació de l'entorn.

A l'interior es proposa la substitució de l'actual escala i ressituar els sostres segons els nivells d'obertures que permeti una millor lectura cronològica.

Les principals propostes d'intervenció al edifici són:

Actuacions a l'evolvent

- Restauració de la coberta i restauració de l'agulla (penell)
- Consolidació de les façanes, amb la neteja selectiva de paraments, rejuntat de carreus, segellat i cosit d'esquerdes, i reparació puntual amb reposició de peces..
- Recuperació de les obertures romàniques tapiades i recuperació de les dimensions de les obertures de cos de campanes i de la volta
- Col·locació de baranes a totes les obertures, d'estructura d'acer lleugera i minimalista, a fi de no interrompre la lectura de tota la dimensió de les obertures.

Actuacions interiors

- Consolidació façanes interiors pedra amb la neteja de paraments, rejuntat de carreus, segellat i cosit d'esquerdes, i reparació puntual amb reposició de peces.
- Substitució de l'estructura de l'escala per una de nova de planxa d'acer, compensada en tota la seva longitud, amb graons més amples i de menys altura per tal de fer més còmode l'accés. Es diferencien tres tipologies d'escala segons els nivells del campanar: de tramades rectes fins al primer nivell, de cargol al segon nivell (o antic cos de campanes d'època romànica), i de gat per accedir a l'actual cos de campanes (fruit de la remunta barroca) pensat només per a manteniment.
- Regularització de l'esvoranc de la volta on l'escala la travessa.
- Substitució i replantejament dels actuals sostres de fusta intermedis que hi ha fins al cos de campanes per uns nous forjats lleugers d'estructura d'acer situats a unes alçades respectant les cotes d'obertura i nivells originals. Els paviments dels nous forjats superiors seran a base d'un entramat de passamans permetent una certa transparència que faciliti la lectura conjunta del cos superior del campanar.
- Substitució del paviment de morter de ciment de la planta baixa per un paviment de formigó de calç hidràulica.
- Regularització del paviment de la volta amb un paviment de morter de calç.
- Substitució de la porta d'accés al campanar i regularització del pas a través del mur.
- Reforma total de les instal·lacions elèctriques i millora de l'enllumenat.

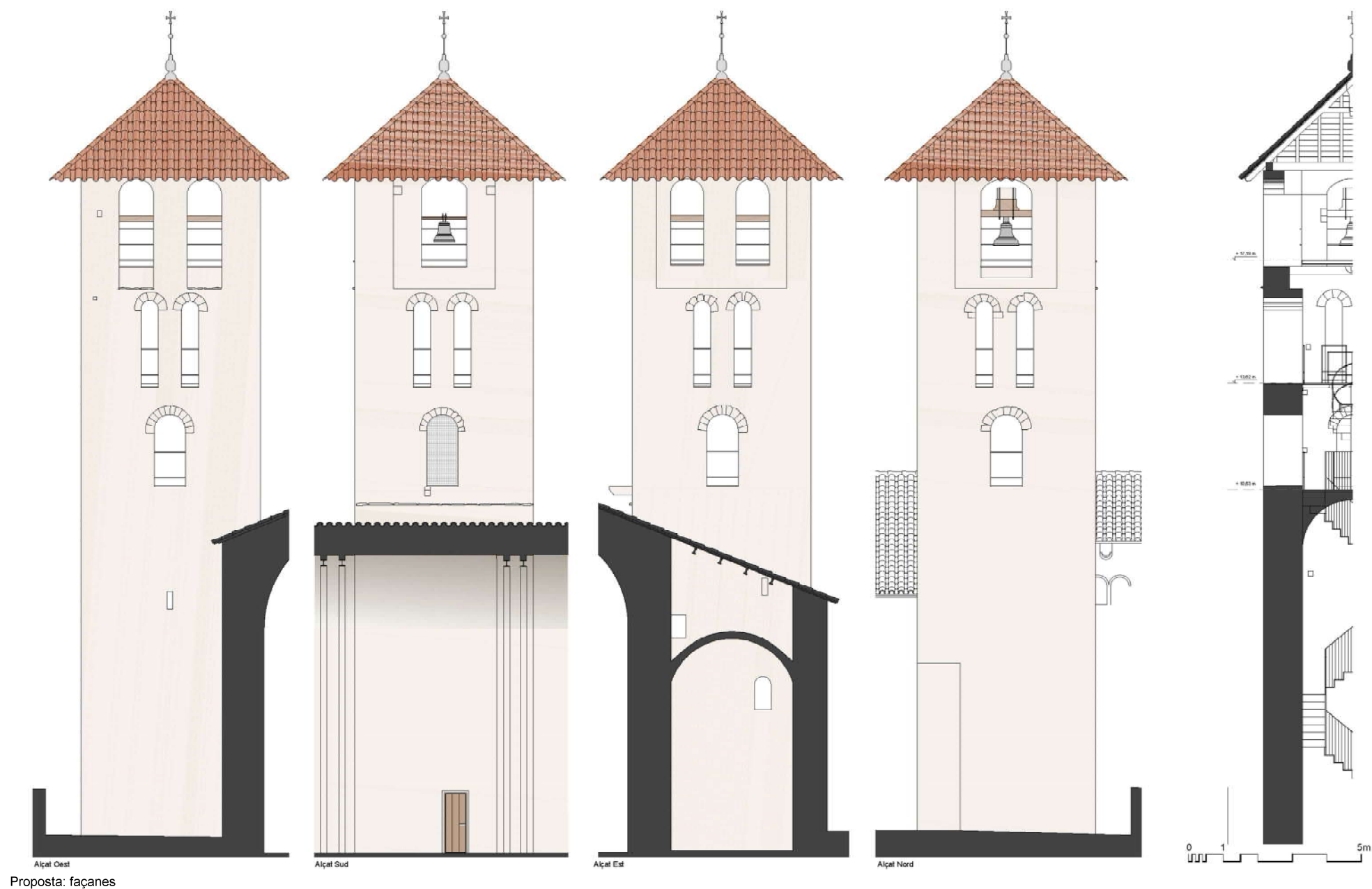
Visualitzacions de la proposta

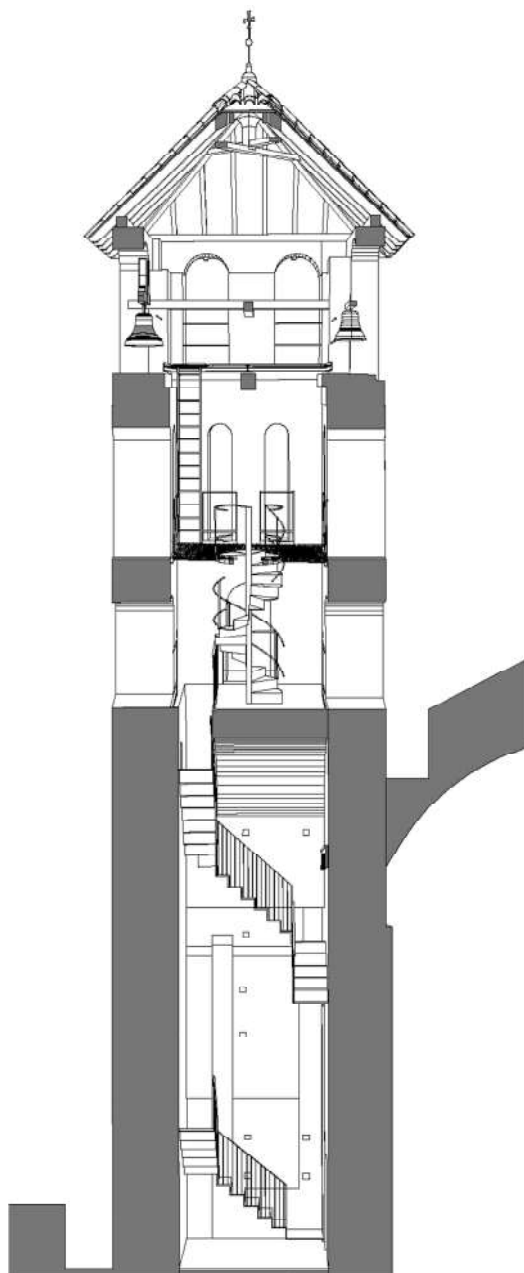

Documentació gràfica

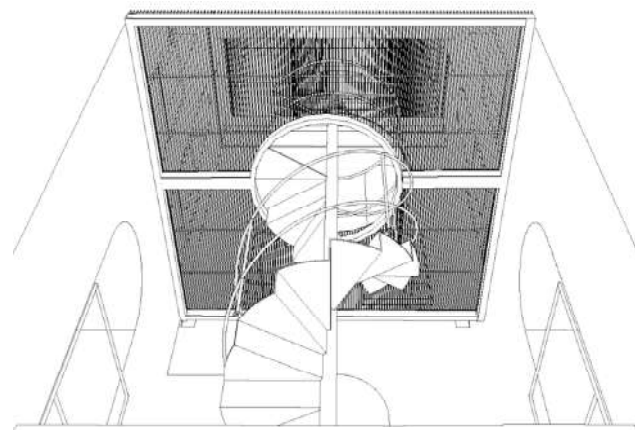

Proposta: seccions i plantes

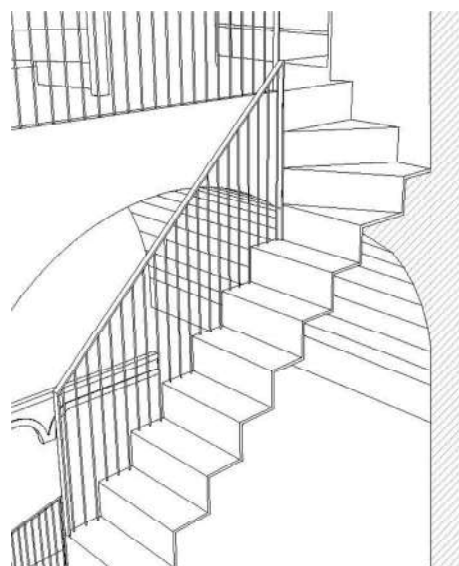
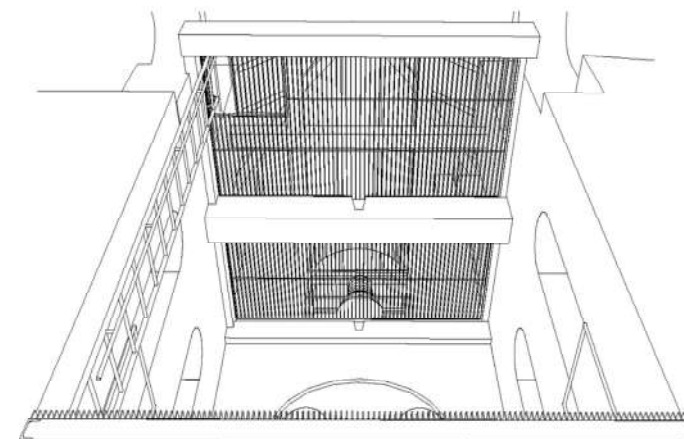

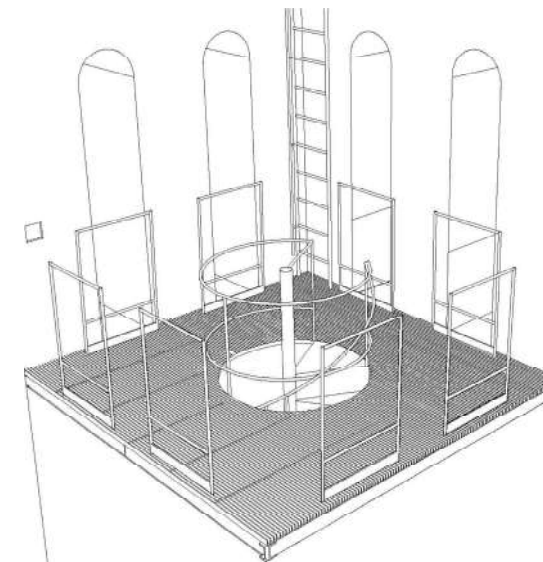
Secció general

Vistes zenitals dels nous sostres superiors

Detall de l'arribada de la nova escala al nivell de la vola

Representació esquemàtica del nou sostre del nivell de les finestres geminades

Axonometries i perspectives de la proposta

6. Pressupost

Resum de pressupost

01	TREBALLS PREVIS I D'IMPLANTACIÓ	19.608,98
02	DESMUNTATGES, MOVIMENTS DE TERRES I GESTIÓ DE RESIDUS	4.361,39
03	ESTRUCTURES I FAÇANES	74.286,62
04	COBERTES	11.745,52
05	REVESTIMENTS I PINTURA	3.803,53
06	PAVIMENTS	1.879,68
07	FUSTERIA I SERRALLERIA	2.646,43
08	PROTECCIONS I SENYALITZACIÓ	5.286,09
09	INSTAL·LACIONS I ENLLUMENAT I SEGURETAT	8.228,83
10	SEGURETAT I SALUT	2.650,00
11	VARIS	500,00
PRESSUPOST D' EXECUCIÓ MATERIAL		134.997,07
19,00 % Despeses i benefici industrial		25.649,44
PRESSUPOST BASE DE LICITACIÓ SENSE IVA		160.646,51
PEC (s/IVA) Pressupost base de licitació sense Iva		160.646,51 €
21% IVA		33.735,77 €
PRESSUPOST TOTAL, IVA inclòs		194.382,28 €